

СВЕТИ САВА - HOMO UNIVERSALIS

Свети Сава је наша вечита прича, никад до краја испричана и завршена. Сви Срби знају о њему понешто, али нико не зна све, јер је његова биографија истовремено биографија Бога и Цркве у свету и историји. У великој мери, то је биографија целог овог народа.

Свети Сава је конкретна историјска личност, Србин од крви и меса, становник земље, али и грађанин Неба и човек будућег века. Он је, као што је рекао Владика Николај, „најлепше српско дете“ које је даровано Богу, али и најлепши српски лик кроз који се Бог нама показује. Кроз њега је биће овог народа најбоље видело и предосетило Царство Божије и вечни живот. Непознати и далеки светови који се скривају иза завеса овог света у њему су се открили на најлепши начин. Кроз њега је наш дух доживео најдубљу катарзу, а мисао највећи узлет. Наша бурна природа, често склона разузда-ности и деструктивној стихији, Светим Савом се оплемењивала и припитомљавала.

Српски народ нема неспорнију личност и већег просветитеља. Свети Сава се умом уздизао докле су стизали најумнији људи његове епохе, а срцем до самог Божанског престола. Напустио је царски двор, одрекао се раскоши и отишао у „земљу Пресвете Богородице“ да поправи и просвети себе, како би касније могао да поправља и просвећује друге. Целим бићем је тежио ка Небу, саживљавао се са чудесним васионским световима откривајући свет као чудесну поему Вечног уметни-ка. Живот му је био непрестана егзистенцијална дијалектика божанског и човечанског. Он није само „имитирао“ Христа. Он је са Њим у свему „сарађивао“.

Свети Сава је био „небески ангел у телу“. У њему је горео пламен вечне божанске љубави. Његовим бићем су струјале чудотворне енергије Духа Божијег, ши-риле се вечне врлине и мисли. Целог живота је саку-пљао „божански мед“, хранио се божанском храном, пио „божанско вино“, и све то несебично давао другом не тражећи признање, плату и награду.

Према себи је целог живота био строг, а према другима благ. Све што је имао давао је другима - живео је за друге. За себе ништа није тражио, а све је добијао и имао. Могао је многим да влада, али је он изабрао да служи свима. Што се више одрицао од често неограничених потреба људске природе, то је боље потврђивао себе као личност. Код њега је све било универзално, саборно, свечовечанско и свеобухватно - ум, воља, осећања, љубав. Љубав је ширила његово биће до неслућених размера. Њоме се ослобађао окова смрти, ускости природног раста и процеса, ограничености националне историје и идеологије.

Када је први пут стигао у манастир Светог Саве Освећеног у Јерусалиму, у сусрет му је кренула Богородица Тројеручица. Она му је, према предању тог манастира, откључала и отворила врата. Ту је икону добио на дар и однео је у

Хиландар где је постала игуманија и његова стална покровитељка и заштитница. Јерусалим се није тако обрадовао ниједном странцу, ниједном госту.

Свети Сава није ни митско ни „магијско“ биће, нити светац који стоји насупротив „профаним“ људима. Он је само целовита, остварена и довршена људска личност која је свој овоземаљски век проживела црквеним стилем живота. Христос и Црква Божија су учинили да буде то што јесте, света и непролазна личност, вечна „икона“ Христова. У њему се Христос оваплотио, примила се древна хришћанска, ћирило-методијевска и светогорска философија живота, наставила се сва минута хришћанска поколења. Сабрала су се у њему сва времена, повезали векови, укрстиле се људске судбине, проговорила сва наша поколења „језиком лепшим од језика и наречјем којим је Господ створио овај чудесни свет“. У њему је исто тако снажно одјекнуо и будући еон. Зато већ толико векова, уверљиво и убедљиво, сведочи да Бог „хода“ овом земљом и планетом, да је *БОГ са нама*.

За живота је био „пугујући храм“ и апостол, а његове мошти су биле „лек бесмртности“. За живота је учинио много, али је то несразмерно мало у односу на оно што чини у *живоју после живоја*. Када је умро, као да се тек родио и почео да живи. Тада је све његово добило још чудеснију снагу и преображавајућу моћ. Током векова се његов жиг утискивао на све што је српско. Постао је заштитни знак целог народа, његов духовни крвоток и огњени стуб који спаја народ са Небом. Оно што је за Запад у средњем веку био Фрања Асишки, то је Свети Сава за Србе и за све балканске народе.

Када смо доживљавали највеће удесе и погибије, Савино смо име призивали у помоћ!

Са његовим именом на уснама долазило се на овај свет. У највећим посрнућима њиме смо васкрсавали. У злокобним добима он је мирио завађену браћу! У трагичним сеобама њега смо носили као највећу светињу и амајлију и, како каже песник, „докле смо се ми расејали, дотле се његово име протегло и пепео развејао“. Ниједно српско поколење није било безбрижно и спокојно, али су га сва славила и радовала му се!

Од Светог Саве нико нас није лепше свету представио и са светом помирио. Где се он појављивао, тамо су туђини постајали сродници, непријатељи пријатељи, разбраћени браћа.

Свети Сава је, чини се, по начину мишљења савременији од наших савременика. Као да ми живимо у његовом, а он у нашем времену. Због тога он није наша прошлост него наша будућност. Он је стварао аутентичну и отворену српску културу, спремну да од других прими све оно што је достојно да буде примљено, али истовремено способну да одбаци све што скрнави људско достојанство. Циљ му је био да његова земља буде земља слободних, разноликих и различитих људи који ће међусобно да сарађују. Идеал су му били часни и свети људи којима све треба да буде подређено. Циљ му је била „света“, а не „велика“ Србија, јер је земља највећа када је земља светих и честитих људи.

Начела правде, права, слободе, мудрости и љубави уградио је у темеље српске државе. Његова политичка философија је објединила најбоље политичкоправне и државне традиције Атине, Јерусалима и Рима. Стварао је државу за потребе људи, а не људе за интересе државе. Настојао је да се на свим нивоима успоставе присни лични односи, а да се укину односи засновани на

принципу господар - роб и претпостављени - потчињени. Градио је слободну заједницу различитих личности, а борио се против присилне заједнице сачињене од истих људи у различитим групама које међусобно ратују. Градио је Цркву Божију целог живота. Због свега тога су многа поколења била *на њују* Светог Саве. Њиме су се преображавала и надахњивала. Он им је био путоказ, визија, перспектива и животна философија. Који би народни и друштвенополитички идеали данас били модернији, напреднији, човечнији?

У овом веку се све преокренуло. Светог Саву смо или умртвили или отписали из живота. Можда је мањи грех оних који га отписују него оних који га умртвљују. За највећи број Срба Свети Сава је данас, у најбољем постати садашњост и велико благо за искорак у будућност. Обоготворити прошлост није ништа друго до идолопоклонство, а негирање прошлости је злочин. Трезвено и одговорно проучавање прошлости, усвајање оног што је издржало проверу времена и историје и транспоновање тога у конкретни живот - то је оно што чине одговорни и зрели народи. Ако свете Божије људе, попут Светог Саве, посматрамо само као људе прошлости, а не као људе будућности, узоре и идеале којима тежимо, на погрешном смо путу.